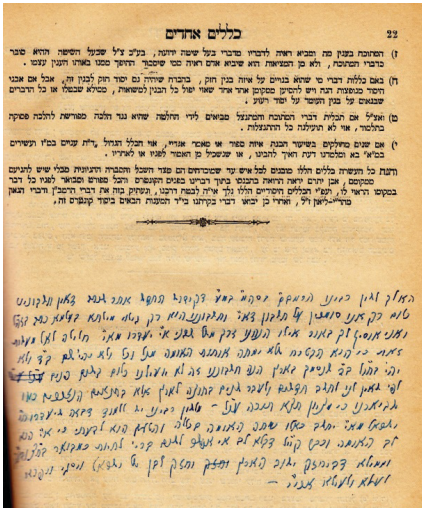

רבי יששכר שלמה טייכטל הי"ד

שתי הערות מכתב ידו בעניין יישוב ארץ ישראל

א'. הא לך לשון רבנו הרמב"ם בסה"מ במצות עשה דקידוש החדש (עשה קנג), אחר שכתב דאין חשבוננו כלום, רק אנו סומכין על חשבון דא"י וחשבוננו הוא רק גילוי מילתא בעלמא, כתב בזה הלשון: 'ואני אוסיף לך ביאור. אילו הנחנו דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל, חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא

ימחה אותות האומה מכל וכל, ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנשמך בארץ, הנה חשבוננו זה לא יועילנו כלום בשום פנים, לפי שאין לנו לחשב חודשים ולעבר שנים בחוצה לארץ אלא בתנאים הנזכרים, כמו שביארנו כי מציון תצא תורה.' עכ"ל.

משלשון רבינו יש לשלמוד דבזה שייעדרו ח"ו ישראל מא"י ייחשב כאילו מתה האומה בכללה. והטעם הוא לדעתי כי א"י היא לב האומה, וכבר קיי"ל דבלא לב אי אפשר לשום בריה לחיות כמבואר בחכם צבי². וממילא דביחזק³ ישוב הארץ יחזק ליבן של ישראל ויסגי ויפריך לעילא ולעילא, אמן כן יהי רצון.

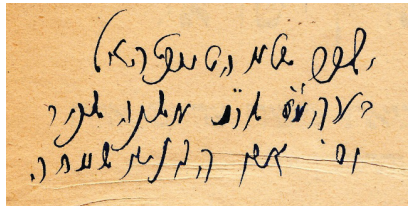
1 רבי ישכר (כך נהג לחתום את שמו באות ש"ן אחת, ראה בצילום חתימתו בעמוד הבא) שלמה טייכטל זצ"ל נולד בהונגריה בשנת תרמ"ה. שימש כרבה של העיירה הסלובקית פישטשיאן. בשנת תרפ"ד הדפיס את החלק הראשון של ספרו שו"ת 'משנה שכי', שפרסם אותו כגדול בתורה. במהלך השואה הוא הצליח לברוח ולהסתתר בבודפשט, ושם בשנת תש"ג הדפיס את ספרו המפורסם 'אם הבנים שמחה' העוסק בענייני גאולה ויישוב א"י. ר"ש נרצח עקה"ש בחורף תש"ה מעט לפני שהגיע לגיל זיקנה, ה' יקום דמו. כאן אנו מפרסמים לראשונה שתי הערות מכתב"ק שנכתבו בשנת תש"ג על גיליונות הספר 'קונטרס מצות ישיבת ארץ ישראל' מאת הרב יונה דב בלומברג מדווינסק (וילנא תרנ"ח) שהיה ברשותו.

2 נוספה כאן בכתה"י תיבה שלא הצלחתי לפענח. הכוונה לשו"ת חכם צבי סי' עד-עז.

3 הכוונה כאשר יחזק.

ב⁴. עי' הרמב"ן בסוף סה"מ (סוף שכחת הלאוין ד"ה עוד אחת) גבי אל תצר את מואב ובבני עמון אל תצורם ובשעיר אל תתגר במ כי לא אתן, שתמה על הרמב"ם שכתב דאלו הן מצוות דוקא לשעה ולא לדורות, שהרי כתוב אל תצר את מואב וגו' כי לא אתן לך מארצו ירושה כי לבני לוט נתתי את ער ירושה, וכתיב כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר, והדבר ידוע שלא תיקרא ירושה אלא הדבר הניתן לדורות, כמו שאמר בארצנו כאשר עשה ישראל לארץ ירושתו. וכן הרב עצמו⁵ הביא מלשון מורשה קהלת יעקב שהיא לדורות. ולשון חכמים ירושה אין לה הפסק, וכן אמרו מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים לפי שהיא בית עולמים, ודרשו לעניין מעשר הקישו הכתוב לנחלה, מה נחלה אין לה הפסק אף מעשר אין לה הפסק. ומאחר שהוא יתעלה ביאר טעם המניעה שמנענו ממלחמות אלו האומות מפני שנתן להם הארץ ירושה, א"כ המניעה ג"כ לדורות היא שלא נגזול נחלתן, ואת אשר הוריש ה' אותם ירשו לעולם. עיי"ש מה שכתב עוד בזה.

ועיי"ש במגילת ספר במה שתירץ דברי הרמב"ם, וכתב בזה הלשון, והנכון כדברי הרב שכתב בהם שהם מצות שעה. ומה שאמר הרמב"ן שהרי נאמר בהם לשון ירושה דמשמע לעולם, נראה לי שבתחילה נתנה להם הקב"ה לדורות עולם, אולם אחרי התנהגם עם ישראל דרך אכזריות התיר לנו ארצם וגופם וכתב עליהם לא תדרוש שלומם, עיי"ש שהארץ עוד בזה. עכ"פ גם הוא מודה להרמב"ן דלשון ירושה מורה על לעולם ושארין לה הפסק, ורק דשאני גבי אלו האומות דהתורה התיירה אחר כך. וכיון שכן, תמה אני על הגאון בעל מגילת אסתר, איך כתב⁶ דמצות ירושת הארץ וישיבתה לא הוי רק בימי משה ויהושע ודוד כל זמן שלא גלו מארצם אבל אחר שגלו מעל אדמתם אין מצוה זו נוהגת לדורות עד עת בוא המשיח, אם כן הוי בה הפסק, ולשון ירושה מורה על שאין לה הפסק. וצ"ע ודו"ק.

⁷ישכר שלמה טייכטהאל, בעהמ"ס שו"ת משנה שכיר וספר אם הבנים שמחה'

- 4 הערה של רי"ש זצ"ל על דברי בעל 'מגילת אסתר' על 'שכחת העשין לדעת הרמב"ן' ס' ד, המצדיקים את השמטת הרמב"ם את מצות ישוב הארץ בכך שהמצוה הזו אינה נוהגת לדורות.
- 5 בראש השורש השלישי.
- 6 עי' בהערה הקודמת.